

R.J. GORDON - 5th JOURNEY - 19th NOVEMBER 1785 - 12th MARCH 1786
[N.B. All entries or comments in bold are editorial and not part of the original text]

1.

den 19 November 1785
saterdag
na dat ik gisteren avond myn wagen na de tygerbergen by Schabord, om by de maneschyn in de coelte te ryden, vooruit gesonden had, bespannen met 12 ossen en begeleid door myn ordonnants den soldaat Jansen en den schilder schoenmaker, beneffens myn hottentot Hoedies als wagen ryder, (kunnende syn ouden vader Matroos of iteki niet meer met myn medegaan (1), (daar hy seer over aangedaan was), coerikei osseleider, Cabas en den Mosambique slaaf van my Castor als handlangers so ben ik desen morgen ten half seven alleen te Paard na de tygerbergen gereden alwaar by de Heer H:O Eksteen ten quart voor negen arriveerde en om half tien na schabord reed alwaar ten half elf de wagen vond dewelke aldaar in de nagt aangekomen was. na een vriendelyke Maaltyd met schabord en familie genoten te hebben so liet ik ten half vier inspannen en na de zuid hoek van de grote Paarde berg ryden. Jansen reed met my te Paard voor uit. trof circa by de Pompoene Craal(2) myn slaaf Jak dewelke my myn nieuwe Hond Wolf (3) en een brief van myn lieve vrouw bragt,

2.

lieten de faisante craal cobus louw op onse linker hand leggen en Passeerde de plaatsen van gerrit louw, adriaan van Rhenen, weduw Niewkek, dan de klipheuvel van tobias mostert, tot dat ons door den donker de plaats van van

1a.

Weer en Wind
Seer warm tegens middag en door den dag
termometer in de schaduwe
6 uur S'n: Middag Grootste hette 6 uur
Sa:
76 86 86 80
S'morgens aan de Caap z:o: die gisteren fel woei, door den dag even bewolkte hairige damp lugt als tegen verandering van weer de wind woei na de kant van de paarde berg z:w: so als sig de z:o: gemenelyk door de bergen draaijt.

(1) (uit hoofde van siekke en ouderdom)

Observeerde dat de bottelary berg even als de Wynberg als voorposten ieder van syn keten zyn. en na malkander toestrekken.

de langzaam en egaal rysende, en in een sluitende ruggens geeft veel nadenken in de aangenome theorie van Buffon, dewyl sulks in alle directien en wel digt by een existeert.

(2) de ordinaire uitspan plaats hier is by uitstek goed fontein water dat door het wit sand uitweld terwyl dat van de tygerbergen seer brak is.

(3) dewelke agter uit gebleven was

2a.

Peilings by van aarden
Midden des tafelbergs z:w: 2 g w
over tygerberg
Clapmuts bergje z 3g O
Simons berg midden hoogste punt z t

aarden mis reden verleid wordende door een ligt van de plaats twegat genaamt alwaar wy seer dorstig aankwamen, de wagen was ver agter de landbouwer Jacob tyssen ontfong mij seer vriendelyk en na my verkwikt te hebben met excellent water en een aangename schrale wyn wees my een syner slaven de weg na van aarde dewelke circa een quatier zuidelyker in de laagte van daar lag de staart van de grote paardeberg genaamt. het was negen uur en de meeste van het huisgesin waaren al te bed. dit de eerste dag van enige fatigue syn was ik en ook door de ongewone hette vermoeid en ging in een sindelyk vertrek met een planke vloer te rust. de andere vertrekken van ongebakken geformde stenen worden om de veertien dagen met koemist bestreken, sy seggen dit geeft een frisse lugt en beneemt de stof.

den 20 Sondag

de wagen had insgelyks door het ligt van Jacob tyssen verleid in een laagte uitgespannen en quamen te ses uren s'morgens eerst hier, synde ik bedugt geweest dat er iets ongelukkigs aan gebeurd was.

3.

doordien ik myn Nieuw Engels astronomies Quadrant met my hebben, egter met alle voorsogt, in een op seelen rustende dubbelde kist gepakt. met myn barometers so als na gewoonte in hunne kist in myn slaapjas gewonden.

onsen vriendelyken hospes van Aarden was seer in syn schik dat ik by hem kwam en is den beste schutter van dese Contreye gerekent; nadat de sware hette van den dag wat over was vertrok ik ten half vijf en kwam quart voor sevenen [sic] aan burgers drift, van de berg rivier dewelke thans maar een knie diep water had en seer smal was na een

o:3 ½ o

franshoek

Paarl noord eind. z:o:t:o l g o

midden z:o: 8 g z

Paardeberg Z: eind. n t o 1/2 st: O

een quartier gaans.

midden n:W:

eind W: 5 ½ g n.

Klipheuvel W: 4 gr z.

t n.

burgers drift n:o: circa.

vogel valey cloof en drie uur

gaans kerk.

witsenberg hoogste kop schoorsteen

n:o: t n 6 gr n

buitenste berg n o t n 7 g n

rodesand berg n o t n

groeneberg o t n

wagemakers valey o 3 g z.

de toits cloof opgang o z o

uitgang o t z

3a.

Weer en Wind iet noordelyk

broejend donder lugt.

son steekt.

Stil en Warm

termomet in de son dog wat

betrokken

80 98 99 103. 111 om twe uren 84

savons 6 uur

rond om aan dese grote Paardeberg

leggen 8 plaatsen die goede wyn en

koorn opleveren.

dog de Klaauw siekte heerst er veel

onder het vee

de berg heeft de naam na de veel wilde

driequartier uurs (alles niet hard gereden) quamen wy aan de sogenaamde eikenboomen de plaats van den landbouwer de beer die my seer vriendelyk ontfong hier overnachtte ik

21 maandag van nagt sterk uit den W en n w gewaayt en wat geregent. de wagen kwam om elf uren gister avond hier en spanden om den swaren donker uit, dog reed met de maan voor den dag weer weg, hoorde dat myn nieuwe hond overleden was door de sware hette, en chagrin mogelyk van syn oude meester verlaten te hebben.

4.

vertrok onder een sagte koele regen een quart na vyven en quam quart na seven langs de vogel valey die aan de linker hand leggen bleef, na op 5 quartier mars de thans droge Coopmans rivier gepasseert te hebben, ten quart voor agten by de rode sands cloof dewelke na een half [sic] uur de kleine bergrivier die er door loopt gepasseert te zyn en nog een haff uur was er door [die kloof is eng] sy loopt met weinig draayen z:o en n:w:, schoon men hier enige angles saillians en rentrens vind is dese Cloof seker dus niet door het water geformeert, door dien de fors van het water die er nodig geweest was om die diepe naauwe groef door dese keten te maken(1) eerder de hele keten mede sou gesleept hebben, als hier eenige in en uit springende hoeken regulier gemaakt hebben, arriveerde langs de fraaye plaats van enen de wet ten half tien desen morgen by de H: Predicant Kuis

paarden [zeebras] dewelke er waaren dog nu syn er mogelyk nog 4. a 5. zynde vertrokken of gedood.

NB Juffer Mouton, nu weduw Hendrick Van Aarden was een vrouw van 81 Jaar, en de moeder van Hannes van Aarden thans bewoner van dese plaats Sy was aan de 24 rivieren opgebracht, in hare Jeugt waren aldaar so vele Oliphanten dat die selfs het vuur niet vreesden maar het graan kwamen destrueren

eene uitlander met name andries wilde een stel voor een Oliphant maken het geen men ondoenlyk agte hy maakte er een, en in den nagt ging het af en men vond een seer grote oliphant doodt, hy had het hele stel om ver gevallen dese Juffer was selfs op die oliphant na syn doodt gaan sitten andries had tot dese stel drie lopen met stukken yser gebruikt en het had hem in de kop getroffen

4a.

regen weer tot 9 uur S'morgens oostelyk lugtje tot in het rode sand kwam was het warm. passeerde gisteren en van daag veel sandig en gravier land goede gelyke weg meest 50 voet breed, sag veel hasen en patrysen de keten bergen eer men by de rode sands Cloof kooft loopt seer laag te niet, dan schiet er een andere wortel uit en tussen beiden is de cloof de strata van dese grofe granit hangen egter aan weerssyden een egale helling na het z:o: af.

term:67 84 --60

(1) (en die dan een zee moet geweest zyn die de gehele rodesands district goudeni ect. moet overdekt hebben tegens den avond iets zuidelyk lugje koel en helder westelyk bedomte lugt egter tegen den avond sterk, op de berg helder

prepareerde om morgen op de hoogste top deser bergen te gaan, bragt dus myn barometers in order vond de hoogte van dese Pastory boven de zee 925 voet Engels.

*term: 76 80 60
noord, met aan stuivende regen wolken*

22 dingsdag vertrok voor den dag om half vier om te Paard tot onder de Berg tot by enen de toit onder de Wintershoek te ryden nam myne hottentotten en enige slaven so van de heer kuis als van Pinar mede

5.

5a.

(1) [n:b: dese cloof hiet de hel.]

so om de instrumenten als het eten te dragen; Pinar was in den gepasseerden avond van een togt na de koebieskow terug gekomen en hy bood sig toen ik met enen abram Meyer dewelke sig aangeboden had my te accompagneren, langs syn plaats ging om met ons mede te gaan het geen ik gaarn aannam, Wy reden dus na de toit ander half uur te paard van de predicant en klommen circa ses uren de berg op. de weg is in den beginnen niet steil door dien de berg hier de wortels Als het binnenste in de kom seer ver uitschietende heeft.

wy passeerden enige riviertjes vol laag Geboomte en struiken veel Antolisaas en lucadendrons en sagen enige patrysen en steenbokken Pinar wilde ons een andere weg, opleiden als de ordinaire om te beter op een steile kop(1), dewelke de hoogste van het rode sand schynt, te komen dog wy raakten over en in enige seer moejelyke cloven, so dat Pienaar en meyer, (dewelke by ieder beekje water dronken), geheel door het sterke sweten en lopen bek af rakkten, en Pienaar by een beekje bleef leggen en naderhand na huis keerde. deed enige schoten om ons volk die op de regte weg waren te ontdekken, dewelke dan ook daarop ons toeriepen, en wy naar hun toeklommen, op een ½ uur klimmens by de eerste cloof op de berg daar de krantsen beginnen gekomen synde wierd Meyer

geheel af en bleef leggen, liet een van ons volk

6.

by hem, om nog voor den middag boven te syn om te pylen(1). raakte dus na vyf en een half uur klimmens van de toit tot daar de krantsen beginnen, het wy in byna vier souden gedaan hebben waeren wy de ordinaire route gevolgt

na hier myne saken verrigt te hebben en wat gegeten te hebben kwam Meyer boven, synde al wat hy doen kon, ik sogt een pad door de krantsen en sond myn hottentotten uit om ieder na een weg tot de hoge toppen te zoeken terwyl ik de aard der rotsen en hunne strekkingen onder sogt. vond dat hier vele welriekende kruiden en struiken ook veel gras, en lekker water.

dog wat lager synde wy hier 4020 voet Engels boven de zee. kwam met den avond na ons volk te rug, had belast dat sy na een klipgat souden omsien doordien ik het regen weer uit den noorden sag opsteken. dog sy hadden sulck niet gedaan, maakten wy onder een boom tussen twe klippen met bosjes een leger, dog voor middernagt waren wy reets allen doornat, so dat wy seer veel koude leden, en het vuur meer rookte als brande,

23 Woensdag met den dag sogten na een klipgat het geen vonden, en ons een tamelyk digt hol uitleverden, egter swaayde de wind er in en door. wy maakten vuur en droogden bosjes om op te leggen, omtrent tien uren kregen wy swaar donder weer met veel hagel en sneeuwregen de donder klaterde in de bergen als of sy bersten souden; dit donderweer duurde tot agtermiddag dog het continueerde met wind en regenbuyen

7.

met den avond kwam ons volk doornat

6a.

(1) so als op myne losse papieren aangetekend heb. te lang om hier in te voegen.

noorde styve wind met storm buyen
term 47 56 40

meyer keerde terug en ik sond myn hottentotten na de toit om eten te halen, dewyl eens boven synde verkoos om te blyven tot het weer over was, synde het dan ordinair helderder om te observeren

n:b: in ons hol liep het water over de buitenste rotsen over ons binnenwaars henen het welck een raar verschynsel was,

als een buy begon vielen de droppen op ons, door door regenende liep het

7a.

water met hele stroomtjes langs het

met eten by my hebbende my ook een deken mede gebragt, die my wel te pas quam.

24 donderdag bleven stil leggen en hadden het koud en vogtig tegen avond opklarend sagen de toppen der bergen hier en daar wit.

25 vrydag klommen met helder weer z.o. lugt na een der hoge toppen om te observeren, vonden dat er velen hoger als desen waren en dit de rug van de hoogste, dog die te steil aan dese syde was om te beklimmen, klommen met vele moeiten ten oosten na eenen die in witsenbergs keten was dronk hier sneeuw in de wyn het geen seer verfrissend was. sag hier dat alle de hoogste toppen deser bergen niet uit horisontale lagen bestonden maar wel dat de hoogste punt het afgebroken eind was van de laag dewelke onder aan de vlakke of syn voet begon, terwyl egter de overigen parallel tot die laag met lagen van drie vier en meer voeten eene schuinste hielden, bestaande in een gecristalliseerde kwarts korrel daar geen mica in kon ontdekken en voor al boven in spitsen met kwartskeien van differente grote doorweven, van een errits af tot een hoender ei toe. Ja somtyds groter, ook hier en daar enige heldere door een leggende cristallen, dog altyd in scheuren

8.

en wel seker sonder enige schulpen of kalkaardige of enige vulcanique stoffe, maar door de Coup sag men alles als met hoeken aan een gecristalliseert vond enige aaren als yser erts ook een rots gefeuillieteed en sagt egter geen leisteen.

vond dese kop ses duisend en dertien voet boven de zee 6013 [lagen met hunne hoogste toppen] de strata sagen van dese keten na het Westen af na de hoogste midden berg, die de middel keten dog niet seer reguliere keten, maakt en die middel hooge sag na het oosten, en de vier en

holte der rots over ons henen sonder ons nat te maken, schoon de holte der rots op sommige plaatsen byna horisontaal over ons hoofd was, dit geschiede dus, door de cohesie van het water aan de rots en door syn schielijke loop. het maakte een raare vertoning en scheen boven natuurlijk.

24 term 35 45 40

n w en w tot z.w.

met nog enige regenbuyen tegen den avond zuidelyk.

25 term 33 70 60

onder de sneeuw 34. tot 32.

mooy weer stil helder

hier en daar optrekkende dampen uit de laagte.

n:b: de kom van het rodesand is 2 en ½ uur gaans breed en circa 5 diep bevattende 37 so plaatsen circa [2] waaronder erfen dog die plaatsen leggen meest aan de lage wortels der bergen die de kom uitmaken en allen transversaal van de keten uitschieten, terwyl der krantsen hoogste punt of eind der laag na de srodesands kom siet als dus sou men kunnen stellen dat he rodesand eens weggesonken en dus die kom geformeert was.

8a.

n:b: de hoogste toppen afgebroken waren met de buitenste rand witter gecristalliseert en als harder als het binnenste dat rosagtig was.

schoon weer stil

even z. lugtje

beneden

term 70 80 80

twintig rivier keten scheen na het westen te sien, so dat dese hoge bergen schynen of te syn blyven staan of na een versakking in den aardbol, of uit de aarde door een kramtrekking omhoog geset en als geforceert.

onder tussen observeerde ik op de middelstratas sommigen gen als een **[DRAWING]** anderen als ook als een **[DRAWING]** of eselsrug en die onder ook boven met horisontale lagen en seer digt by een dus als ad libitum door de natuur gecristalliseert.

Sagen vele bavianen en sogenaamde dasjes (n:b: een bergrot.), en keerden na een helder gesigt na onse kliphol te rug 26 Satur. klommen ten z:w: na een berg die ik eerst de hoogste van allen dagt. verrigte hier myn werk. hebbende tafelberg duidelyk voor basis, vond de hoogste deser toppen 6500 boven de zee keerde door een steile klip krants met myn Jonge hottentot koerikei

9.

die de weg my sou wysen dog hem mis gelopen was, met levens gevaar na beneden en arriveerde in ses uren by den gediensstigen de toit. met sonsondergang vond dese plaats circa 1000 voet boven de zee. en keerde met donker by den aller vriendelyksten Heer kuis te rug.

27 Sondag nam de brete hier dewelke is 33° 16' 8".

28 maandag ging even benoorden Witsenbergs wagen pad op de berg observeren kwam met donker weer terug onder de berg by thomas terron alwaar vriendelyk onthaald wierd en vernagten.

29 dings: begon te ondersoeken wat het sogenaamde schurft was het geen hier in dese rodesandts kom en op meer andere plaatsen alle heerlyke Orange bomen bedorven had en nog bedierf.

reed daar na terug na de Heer kuis alwaar sulks herhaalde, en in den agtermiddag na pienaar waar insgelyks sulks deed, en vond indubitabel, dat het een kleine rode luis is die sig op de bladeren en langs de takken een klein huisje formeert, of wel een ei legt dat syn huis word ten minsten het invretend dier sit onder een ros dekseltje met rode streepjes als het bovenste van een pastey, en kan door scherpe en bittere dingen als aloe, gal, tabaks water en schoon houden afgeborsteld en verdreven worden. stelde

9a.

seer warm. schoon weer zuidelyke lugt.

term 80 94 88

warm helder even Z.W.

term 80 96 90

betrokken lugt, wat regen in den morgenstond iets z.w.

agtermiddag opklarend

term 76 86 80

10.

hier van aan de predicant een korte beschrijving op om aan syne parochialen medeteden

30 woens reed met de predicant na de waterval, twe uur gaans van daar en te huis komende prepareerde tot myn vertrek.

November 1785

December 1785

1 donderdag liet de wagen voor dag de rodesandscloof terug door ryden na enen jan de Waal aan de leeuwe klip by de 24 rivieren, en ging om te observeren door de oude cloof, met myn Jonge Castor. quamen, langs de plaats van enen lategaan de oude cloof genaamt, (welkers orange bomen ook schurft begonnen te worden) en na een uur gaans quam op de plaats de leeuwe klip een uur ten z van de 24 riv: by Jan de Waal een zindelyk en proper huisgesin

wy ondersogten den schone Orange bomgart daar de schurft al in kwam van de minste wind kant af, wy kaptten enige takken af en de waal wilde myne remedies in het werk stellen

2 Vrydag sond gister avond de wagen langs de oostzyde der honing bergen op de zuid syde der Piketbergen aan, sy had om den donker in het veld wat stil gehouden en arriveerde om 7 uur s'morgens aan Matjesrivier by eenen burgers, vertrok om vyf uur en arriveerde na drie uur rydens eerst by burgers daar na ook drie uur te Paard by albert hanecamp. kleine vogel valey de derde plaats aan de piketberg

10a.

n:b: dit water loopt af na kleine berg rivier.

goed weer iet bewolkt

Zuider lugtje

term: 75 87 80

Seer Warm Stil 82 97 88

tegen den avond z.o.

n:b: de oude cloof word sedert de nieuwe, met geen wagens meer gebruikt, is ook seer kwaad en klippig, (vond veele kleiagtige schistus.) aan de zyde der 24 rivieren, tussen de waal en lategaan word de keten een hoge berg die met een hoek uitschiet, en de z.w. syde van de leeuwecloof, die van het Rodesand na de 24 rivieren gaat, uitmaakt dit water loopt een uur ten W: voorby de waal in de 24 riv:

waterschildpadden kunnen volgens seggen van Juffer de waal 8 dagen leven na dat men hen de kop afgesneden heeft om hun bloed, (het geen voor tegengift gebruikt word,) optevangen.

Stil Seer Warm helder

term 80 98 86

die hier op een kwartier ten W in de berg rivier loopt byna geen water als in kuilen.
hier had sig uit jalousie gister een hottentot verdrinken in bergrivier, een saak die een hottentot seldom doet.

11.

3 Saterdag

rencontreerde hier de predicant kolver, de heer van der hegge en hun geselschap retournerende van het warmbad aan noordelyke Oliphants rivier sy kwamen desen morgen vroeg van groene valey plaats van Captein Mulder.

Vertrok van Hanecamp en arriveerde by Molder na een klein uur rydens; het hoogste gedeelte van Piketberg is tussen hem en gerit Smit, die een uur te Paart noordelyker legt. dog maar op een derde van die weg. tussen beiden legt de plaats wagenboom ook van Mulder

4 Sondag. vertrokken den berg westelyk op met myn hottentotten twe slaven van Mulder. Gerrit smit en syn soontje maar even tien jaar oud. na een quartier uur rydens te paard gingen steil aan het klimmen en de steilste weg (die wy egter de beste naderhand vonden te zyn) vermydende, raakten wy in krantsen en kloven dewelke ons het opklimmen seer moejelyk maakten, eindelyk na veele moeite kwamen wy na 5 uur klimmens eerst op de eerste vlakke dog op de hoogste top willende observeren moesten ver omgaan over een vlakke en vele krantsen daar wy veel vers zebras, zynde gestreepte esel of wild paard alhier genaamt, spoor en mist vonden dog genen sagen en alleen enige rebokken en een grote trop bavianen.

Gerrit smit bleef van vermoeitheid leggen dog syn soontje die selfs al enigen tyd syn swaar geweer gedragen had, hield het uit.

12.

de wind Westelyk wordende en de lugt betrekkende, liet ik hen daar en klauwterde over vele krantsen eer ik op

11a.

z:o: tamelyk lugje goed weer

term 75 88 80

vond

vond de brete van

de groene valey

32° 43' 47"

vonden hier een Slave Jonge aan een Orange boom hangen daar hy sig dien morgen aan opgehangen had. hy was een bengalder.

Schoon weer iets optrekkend bewolkt wind Z W. sagt windtje

boven

term 80 80 70

de honing vogel soort van koekoek riep hier sterk cherr, cherr, cherr, dog wy sogten na honing en vonden geene.

12a.

(1) denkende nog die avond laat beneden te komen, hoorden in het afklimmen een schoot van gerrit Smit,

de hoogste punt kwam, zynde dit een bedriegelijke berg met verscheide punten, vond de hoogste punt 4400 voet boven de zee en al een soort steen, dog dese berg als allen naby de zee, lag horisontaalder in syn strata so ver geobserveerd heb.

de lugt betrok met westelyke wolken die regen en veel koude aanbragten aankondigden. en mijn werk verrigt hebbende trokken wy langs steile krantsen ten eersten oostelyk af(1),. en klommen langs een moejelyke cloof af, so dat eindelyk met den donker in de krantsen vast klommen. so dat wy nog voor nog agterwaards konden, leden dorst, en het begon na eene ligte weerligt, dog sonder donderslag tamelyk sterk te regenen was onder een lage klip gaan leggen daar enigsins voor de wind bevryd was, dog nat en koud wierd, hield myn volk (so veel konde) uit de slaap, om niet te verkouwen, en verlangden met smerte na den dag, houdende de regen met de westewind die z.o. aanliep, opklarend helder op, die wind word dan altyd koud. eindelyk kwam den dag, en wy bevonden ons op een steile krants, daar wy seker, hadden

5 maandag wy gister avond nog iets verder willen gaan een ongeluk soudon gekregen hebben, en na vele soekens klommen wy langs de krantsen af en kwamen, na drie uren by Capt: Mulder aan. gerrit Smit kwam ten 10 uren aan geheel af, hy seide veel koude boven op de berg uitgestaan te hebben, schoon hy er vuur gemaakt had, het geen wy niet, om den donker en gebrek aan hout konden doen.

13.

6 reden na gerrit smit in de droge ryst cloof

na het middagmaal genoten te hebben reed in 5 quartier sterk rydens te paard te rug om de wagen tot het vertrek klaar te maken. sond hem nog met sons ondergang piketberg zuid hoek om na Juffer ras de rietcloof genaamt, sy hadden gedwaald en waaren niet voor den agt uren s'morgens aldaar gearriveert.

7 reed te paard, lans een slegte plaats van enen lievenberg, daar selfs niets als brak water was, hy sei ons dat de wagen gedwaald had, het geen hier om het weinig bereden pad seer makkelyk is. missende wy selfs by dag de weg men wees ons een

die toen boven geklommen was Wy hadden maar eens een weinig water gevonden zynde dese berg Slegt van water, na mate van syn hoogte en uitgestrektheid, door de steilte en harde rotsen.

n:b: myn repetitie orlogie moest desen nagt aanhouden. ik vong met een kommetje circa een kelkje regenwater dat my seer verfriste

5 z.o. lugtje warm door den dag
boven

term: 60 89 80

vonden in den morgenstond veel en lekker water op de klippen het geen ons verfriste

voetpad dicht om de berg dat ons in vier uren van Mulder af langs enen Lucas een Rus,
op een plaats witte water genaemt, daar lekker water was(1)

over hexe valey tot by de juffer Ras bragt.

rietcloof alwaar seer vriendelyk onthaald, overnagte. latende de wagen met sons
ondergang na den plaats van

13a.

Seer Warm Stil

met den avond iets z:o: lugtje

term 82 99 90

de piketberg heeft 21 plaatsen rondsom waar van drie plaatsen boven tussen de hoge
toppen

op twe groeit goed koorn groentens en vrugten.

n:b: Josias Engelbregt en botman kwamen my nog laat in den avond besoeken
hebbende gehoord dat ik in dese streek was, sy sullen alles prepareren om my aan
verloren valey te ontfangen.

Westelyk lugtje met den middag Seer warm

zynde dit veld laag en sanderig. term: 76 94 90

N:B: myn oude togtpaard Nobel viel voor de eerste reis van syn leven met my op de
gelyke weg so dat syn bek bloede dog ik beseerde my niets.

(1) die noord uit piketberg kooft en daar ook een plaats van Ras heeft.

14.

Martinus Melk, berg rivier genaamt, vertrekken.

8 donderdag. vertrok met een paarde wagen van Ras van agt paarden, met den
morgen, reed na een uur door, de sand drift by eenen Visser door bergrivier die byna
hier droog was. reden om het sandrige pad langs linker oever van die rivier die
oneindige bogten heeft (de osse wagen was regt door het veld gereden) en quamen na
twe uren by eene Weduwe brand, passeerde eerst weder een sandrift door de rivier.(1)
dog bleven al aan de linker oever. waarna twe uren by de hase Craal, plaats van Jan
Iosper, daar Swartlands Soute rivier in bergrivier loopt, na een half uur rydens kwamen
aan Jantjes fontein daar wy de Wilgenbos drift seer gemakkelyk en ondiep
passeerden, na een half uur aan de regter oever gereden te hebben kwamen na 7 uur
rydens op de plaats van Melk.

9 vrydag.

bleven hier stil leggen om na de seekoeien te informeren.

10 Saterdag gingen op de seekoei Jagt dog vernamen niets

14a.

n:b: onder Lucas legt de droge brood drift door berg rivier gaat na swarte berg van
Swartland.

warm westelyk lugtje

term 78 94 80

op melks plaats z.o. sterk die wind begint hier weder fris op te waayen dog begint meest ten een uur na den middag en gaat meest met son slapen, dog niet altyd wayende over dese sanderige vlakke meest in den beginne

1)daar Capteins cloofs water in berg rivier loopt

Seer warm

n:b: tot by ras komen somtyds de zeekoeien.

of liever na myn gedagte het rivier Varken.

dog in het opryden een paard over het ander vallende viel de wagen byna om vele vliegen.

vongen vis in de rivier en baden

palmoggels genaamt week en gratig. Seer Warm S'morgens Stil

S'agtermiddag z.o. tamelyk sterk S'avonds still

weerligt in het n.o.

de Caro

term: 80 94 90

noorder lugt smorgens mistig als na donder weer. Stil, door den dag als gewoonte z.o. agtermiddag tot nagt

term 80 90 86

15.

11 Sondags vertrok met den dag na de plaats van Jacob losper 5 quartier uurs gaans van hier, genaamt welkom west 10 gr: n. even benoorden heuning klip.

12 maan gingen met een schuit op de zeekoei jagt, roeiden van hier alle onnoemlyke bogten van bergrivier op tot aan de plaats van Melk sonder iets als vars zeekoei spoor te zien. (aten aan de namacqua drift) liet by Melk de wagen op pakken, en hem dien avond na doorn fontein ryden om met den morgen na berg rivier mond midden in St helena te ryden, sullende ik met losper met de paarde wagen daar na toe ryden. gingen te voet na lospers plaats te rug

13 dings reden met den dag met wagen en 8 paarden al langs de berg rivier af en arriveerden na twe en een half uur fris rydens aan de mond, vonden myn wagen uitgespannen, dog wat te ver, sond er na toe en liet hem by de zogenaamde ijsere poort 250 roeden benoorden de mond die

15a.

goed weer weer stil s'morgens z.w. met den middag.

term. 78 86 80

een klein half uur van de rivier. vond hier kalk stenen in het sand, en goede tuingroentens. wordende seer vriendelyk onthaalt.

warm, goed weer z.w. lugtje

term 76 88 80

namaqua drift half weg

tussen melk en losper

drift hiet men hier daar het vee aan de rivier kan komen om te drinken.

hier is ook nog leeuwe, liefhebbe [sic] en tegen over doorn fontein schuitjes drift

schoon weer weste wind

term 75 86 80

(1) n. b. een opening in eenige lage

200 tre breed is (aan ieder zyde met sand banken beset) uitspannen, vertrok na over syde met de schuit van losper, die al voor ons enige lekkere steenbrasems gevangen had, en liet myn observatorium opslaan.

16.

Woensdag

14 de zee die hier dicht [op 15 treden] by myn Observatorium desen nagt met hoog water sloeg maakte my wakker en allert dog sag dat ik op een duin was. nam brete, dewelke 32° 47' 38". bevond.

onse vrienden losper en zyn vrouw van der byl en Smit, quamen desen middag by my in het observatorium eten.

15. donderdag

passeerde de rivier en mat van de zuid syde der mond 2000 roeden tot het binnenste der soldaten post baay peilde verder alles af en ging langs dese klippige zyde, tot op de noord punt van st. helena baay passeerde Jacobs baay waarin de klip duiker eiland daarna een groter waarin ook witte klippen, verrigte hier myn werk, so als in de bylagen aangetekent heb, sag de grote Jurgens baay om de hoek die met de andere van dese hoek als een schier eiland maakt, keerde te rug en Joeg een half wassen elands bul voor myn paart vooruit, dog had geen geweer om hem te schieten

16 vrydag nam afscheid van myn geselschap, en ging de Strand langs, noord oost 5 g oost op de kleine tafelberg aan, die dicht aan Strand schynt te leggen dog op bevinding 2½ a 3 myl van het selfe leg

17.

duinen

hier waren seer vele watervogels, vooral duikers en kropgansen [Pelicanen]

16a.

koel weer langs strand

term 68 80 75

z delyke passaat wind met den middag.

mat het noordelyke strand 1250 roeden

regt op de kleine tafelberg aan daar de eerste bogt begint

goed weer warm z wind

term 70 84 80

hier vond slegt stinkend water boven het afgebroken huis waarby 22 wilde honden waren die weg liepen dit dier lykt veel na een hond, dog is nog hond, nog vos, nog wolf, nog hyaena.

koel weer noordelyke lugtje helder egter iets mistig met den middag

term 65 76 78

vond alles een vlak sand strand het geen geene klippen had en alleen na 2700 roeden een lage sand punt had waar na men weder als op de kleine tafelberg aanging dog na 1500 roed weer afdrayende ging tot na de Stompe hoek der verlore valeys zuid hoek quamen na vier uren gaans aan de zogenaamde bukram zynde de mond van een klein riviertje dat in de regentyd in zee loopt, dog nu geen drop water had, hier verlieten wy het strand en marcheerden door het binnenveld een uur tot duinfontein (die wat brak was) beide plaatsn van melk. dese duin fontein legt 20 min gaans van de zee even enige niet hoge duinen tussen beiden, de wagen kwam na 8 uren rydens ten 5 uren hier aan. myn hottentot platje had een mannetjes struisvogel geschoten. sagen ook vele zeerobben op het strand slapen die hier niet veel schenen gestoord te worden.

Saterdag 17 ging na Strand en peilde alles af

Sondag den 18 vertrokken met den dag te voet strand lang n n o op volgens de peiling in de tabellen en kwamen na drie uren al sand strand met hier en daar tamelyk hoge duinen waarop hard stekelig gras als in holland tot aan de soute cloof fontein van enen Schalkwyk.

17a.

term 65 76

Schoon weer frisse passaat wind tegen elf uur die met de son meest mede liep

Sond

mistig iets n: wind die met son om liep. en stil weird

term 70 80 75

18.

de wagen reden binnen door langs de duinen. en had het warmer na nog twe uren staken de zogenaamde platte berg over en arriveerde na een uur gaans op de plaats van dirk Jacobus coetse aan de verloren valey die tot daar toe al uitgedroogt was. vond Gerrit Smit met Jacobus Coetse aan de oversyde leggen vissen.

Maandag den 19 ging langs den baviaans berg op de platteberg en peilde alles af; sagen vele bavianen. ons volk had in het lage water op het eind van de valey 14 grote springers sommigen van 2 voet lang met hagel geschoten dewelke seer vet en lekker waaren.

20 dingsdag nam de brete en vond $32^{\circ} 20' 6''$.

reden na het strand de valey af in drie quartier daar ee

n soutpan is door dien de zee met hoog water over spoeld, gingen om de seer klippige punt van desen sandige inham, alle dese strata leggen horisontaal dog sien iets na de zee, is al de selve kwarts kleine korl steen dog met seer grote quarts keien vol gesaaijt. reden in twe uren te rug.

21 Woensdag reden door de valey op de hoek om dog door geen water en spanden op een half uur aan de over syde uit

22 donderdag peilden op de bonte heuvel de plaats van andries gouws waarna wy een maaltyd van lekkere springers deden en noordelyk op na de brandwagt plaats van Jan louw, in de lange valey vertrokken en na drie uur sagt te paard arriveerden.

23 vrydag reden de lange valey af in 1 æ met ossewagen daar hy wel een half uur breed tegen duinen op stuit.

18a.

lieten een Soutpan met goed sout aan onse linkerhand leggen, n b de hoek was te ver om. en te klippig.

hier woonde alleen een oude slaaf in een slegte hut, en is dit een vee en visplaats. er waren duisenden van water vogels omtrent de valey waar van er enige lekkere eenden schoten.

goed weer helder wind als voren

term 70 82 78

vond in de krantsen vele schulpen dog die duidelyk daar door de Strand bosjemans gebragt waren, egter vind men er ver in dit veld twe drie uur van zee, dog geen in de vaste stenen of klippen in vast.

goed weer iets meer wind

dog t selve coers.

term 72 84 80

enige hottentotten kwamen klagen dat men hen van hier verdreven hadden dog seiden dat hun Capitein kees of soutsak goejeman met een brief van de gouverneur te rug kwam om hen hun oude plaats weer te geven.

iets mistig in den morgen door den dag al het selvde weer en wind. dog warmer.

term: 75 89 80

bij de poort op 3 quart: modder fontein in lange valey.

koel goed weer en de selvde wind ter: 70 80 76

19.

sonder ooyt door te breken en sonder vis dog vol groente wat na boven, en groeit goed koorn ook een wyngaart en allerley groente. reden noordelyk binnen langs de duinen strand langs en na een en ° uur tot aan steenbokke fontein de veeplaats van enen lambregts, brakkig water hier lagen enige hottentots als

19a.

van steenbokke fontein t'Strand seer klippig.

vonden hier de plaats van een grote Strandbosjeman kraal

de kindersiekte is ook in t'Jaar 1713

veewagters, na seven quartiers arriveerden aan Strand by Jakhals valeys riviers mond, die 120 treden breed somtyds loopt dog nu niet, dit is een groter bogt als verlore valey.

op de zuid punt van dese bogt legt een groot klippige rots als een eiland ook enige klippen zuidelyker, circa 200 treden van de wal alles seer klippig en vol vogels ook robben.

peilden alles af en keerde te rug tot by de brand wagt daar wy met sons ondergang arriveerden.

20.

24 Saterdag reden n.o telyk aan over der sand hoogte en arriveerde na 1 ½ uur te paard aan de Jakhals valeys rivier, even toen modderige kuilen, dog hoger op tamelyk goede fontein

vonden hier de wagen die drie uren gereden had. peilde alles af en reden met een draay langs vogelfontein melkbos fontein door een langzaam opgaande sandige cloof door het z.o. tot na gerrit van Wyk seekoei valey in vier en een half uur, dese bergen syn al gebroken met streken, en zyn deselvde van de keten van Cardow: dese seekoei valey hiet niet regt, door dien hier alleen fonteynen (dog goed water) syn. Hier groeide alles seer wel vrugten, wyn, koorn en groente.

25 observeerde de brete die 32° 8' 5" vond
peilde alles af

26 klom op de baviaansberg een half uur n.o. van hier en peilde alles af

onder hen geweest

alles sanderig bosjesveld.

hier was te voren veel wild en Oliphanten geweest, dog nu niet meer Josias Engelbregt wees my een bosje waar de toenmalige hottentotten een stok oude meid (n:b: die geen vrienden of kinderen had) in een craal van hout ingeset en omheind hadden met een struis dopje met water en enige kost om haar dus te doen sterven en van haar ontslagen te syn, Josias daar voorby komende met enen dier hottentotten, strand bosjemans courasi genaamt had die hem dat gewesen, ook vond hy die vrouw toen dood

hy had se gekent sy was kwabees genoemt en na syn gedagten over de hondert Jaar geweest

20a.

warm weinig wind dog deselfde streek
term 75 94 86

warm goed weer weinig wind
dog nog al deselvde coers
term 75 90 80

t selfde weer en wind

t'water was nog als by
bergrivier Swaarder als aan de caap,
op de pyl.

de stratas der bergen zien na de zee.
Selfs de naakte klippen nog deselve
soort van steen dog minder grote
quarts keien in deselve.

alles nog swaar sandveld het geen my
verwondert, want vond hier de plaats
1100 voet boven de zee
dese keten van de pikeniers cloof af
gaat dus met geen directe aaneen
schakeling tot na van Zyl oliphants
rivier.

reed na de middag n.n. oostelyk aan na enen van taak veld wagtmeester om met een grote draay over de narredouw te raken zynde anders verdere koers o.t.n. na Jacob louw onder roggeveld.

arriveerde na twe uren niet sterk rydens; eerst door het oosten daar na door het n w. op die plaats die een overvloedige font: had vol met riet en vogels, dog ook swaar sand

21.

so dat als men in dese contreye niet met het water alles dagelyks bevogtigde sou alles verbranden.

dese plaats hiet de cromme rivier gelegen met de punt in oliphants rivier, sy hiet so om dat het in regen tyd een klein riviertje maakt.

27 de twe paarden waren te rug gelopen so dat myn ordonants Jansen agter liet; om twe uren vertrok oostelyk na oliphants riv: had de wagen in den morgen om de koelte doen vertrekken tot onder de Narredouws berg, kwam na een half uur te paard aan oliphants rivier, die nu geen 12 tre breed en maar knie diepte had, alles sand en enige willige bomen, dog men sag aan de opdrift dat die rivier seer hoog en impassabel kan worden.

reden een quartier aan de oversyde op tot by de wagen, lieten de wagen inspannen en reden een kwaade klippige weg Narredouw op en de wagen was eerst na twe uren rydens boven, dog had seer gesukkeld met breken van Jukscheien aan de ossen

hier is midden in het pad een Grote klip, die moejelyk is om om te ryden, desen moest men laten springen. peilde met sons ondergang boven op de berg zynde een lange vlakke en sanderig, En de klippen al de selfde

reden van de wagen vooruit na een half uur passeerde wy de duiker font: dog sagen geen water maar hoorden kikvorschen, daarna twe uren tot

21a.

vond hier schone watersneppen

in den avond

donderweer wolken en Weerligt van het z:o. t o.n:o. dog ver na roggevelds kant

Warm term 79 90 80

de wind t'selvde dog woey sterker tegen den middag en z'avonds agter de bergen z: oostelyk dog schoon weer

schoon in den nagt warm

knollevalley, eerst veel afdragende met een draay door t'n. en n o., daarna z.t:o. en z.z.o. aan anderhalf uur tot de Sogenaamde betjes fontein van abram Mouton daar wy middernagt arriveerden, en de wagen tegen den dag, dit riviertje hiet brandewyns rivier, was nu droog dog loopt anders n. aan in doorn rivier.

22.

den 28 vertrok s'morgens te paart na ene Juffer Coopman die een bastert hottentottin vond en getrouwt was geweest aan een blanke, Coopman genaamt geweest

de basters schoon cristenen mogen geen dienst onder de burglary doen.

hier eindigen noord op in de bergen de sogenaamde Ceder bomen waarom ik na die plaats toe reed, na anderhalf uur met een draay door het W aarriveerde z. w. aan op die plaats en vond die cederbomen Cipres bomen te zijn dog die hier in de bergen seer hoog groeien Ja tot 50 en hoger voeten staan en zuidwaards aan maar twe dag reisens aanschieten, dus is het gelegen met de wolve gift struik die groeien alleen in den omtrek van den noorde lyken bidouw en maskamma

keerde ten eersten weer te rug vertrok agtermiddag o z o aan een grote sand hoogte op en na 1 en een half uur rydens verliest sig het sandveld en verandert op de selfde rug of hoogte in hard kleiveld met klippen of caroveld, reed enige hoogtens af, en passeerde enige seer grote steiltes voor al eene de Uitkyk genaamt, so dat myn kleine hottentot terugsond om aan de wagen te bevelen deselve met riemen vast te houden Sag de z o telyke biedouw riviertje uit de sogenaamde Ceder bergen komen en oost aan na doorn riv: in de Caro lopen. arriveerde na drie en een half uur in alles op de plaats van den veld Corporaal frans lubber geheten de biedouw aan dese syde doorn rivier.

23.

22a.

nog al donderlugt in het o.

Seer Warm

term. 80 94 86

de wind dwarlde weer met de son om, en woey fris op de middag

n.b. dog kleinder cipresbomen groeien op vele plaatsen in het land de kom van J: Coopman is laag en diep en hiet het pakhuis, brandewyns riv: begint hier dese plaats word by derisie door de burens de kleine caap genaamt om de vele kleine en slegte hutjes ik merkte hier weer op, dat in de meeste commen de crantsen op de overs rondom na die commen sien.

en het gebergte wierd hier regulierder, van etages tot etages alleen met klipbanken en sag veel uit met tafels als de sneeuwbergen de klippen veranderden ook en waren harder en vaster.

sandig egter hier en daar

[mimosas] doornbomen

n.b. doordien hier veel water is om uit te leiden kan men hier alles hebben. so als hier ook vrugtbomen wyngaart en koorn, schoon alles sanderig om dat sy in de rivier moeten sayen

23a.

29 vond de brete van dese plaats 32 gr 8 m 22 sec.

miswys: 23 g n.w.

peilde alles af en vergaarde de differente soorten klippen.

in den avond kwam myn ordonance Jansen met de paarden te rug, dat my veel plaasier deed, also ik om hem niet kon wagten en dus sonder paarden de Caro in had moeten trekken

30 maaken alles tot ons vertrek klaar om van avond langs de laatste plaats van enen Willem van wyk aan de mietjes fontein ook langs bidouw rivier af te trekken. arriveerden na twe uur en drie quartier ossewagen rydens dog een klippig en drayend wagenpad door en langs bidouwrivier, op de voornoemde plaats alwaar wy uit spanden.

31 Sater vertrokken met den dag verder oostelyk op bidouws rivier af tot op een quartier alwaar hy in swarte doorn rivier (1)[loopt?]

tanqua is dan al 5 uren te paard regts af in hem by eenen vlok alwaar drie sout pannen syn waaronder eene met bitter sout

dit is hier meer in het land en is dit meest sal gemmer spanden om quart voor vieren in en waaren na twe en drie quart uur ossewagen op de hoogte daar wy de Caro oversagen egter vol laag gebergte, en tegen de rand van het hoge land, aan weersyden de Caro en planten. Sijn de grote versakkingen als fortificatie gragten in het land dog oneindig diep. (2)

24.

waren om agt uren s'avonds de grote klippige hoogte sadelmakers bank genaamt af en kwamen na twe uren aan de nu droge wolve rivier en middernagt alwaar nonjes nu droge rivier in hem loopt, passeerden vele riffen klippen die

Seer heet

wind s'nagts sterk oost van de donderwolken door de poort waar door de rivier afloopt, die loopt altoos tot op een uur verder dog staat dan met kuilen, uit genomen in regen saisoen, hoorde enige donder van verre dog de wind sig verwattende als de vorige dagen met de son om so bleev het in en agter de caro daar wy doormoeten

term: 86 104 92

in de Son 114.

warm, de wind met de son om dog weinig koelte.

warm t'selvde weer en wind

term. 89 98 92

(1) dog liepen nu geen van beiden, en waren vol van donker blaauwe gladde klippen en wy uitspanden om dat er verder geen water meer was en wy de grote caro o:n:o. telyk door moesten

barometer by doornrivier

duisend voet boven de zee

(2) Stratas horisontaal

24a.

(1) met vele draayen door het noord en noord oosten. dog gelyke caro grond

(1)sagen in den twe varsche leeuwe sporen ook gems bokke harte en

als fortificatie linien schenen gemaakt te zyn passeerden om enen langs de linker sy van kleine, elands berg(1), vierden nieuwjaar al marcherende met een glas wyn en een schot so als het twaalf uren was en deelden rantsoen van ons mede genomen water uit, hier nam willem van wyk die ons met syn ossen tot hier gebragt had afscheid van ons. wy reden met den dag de hoek van vogelfontein bergje om en passeerden o.n.o. aan al langs dit gebergje met de drooge nonjes riv (2): aan de regterhand vol doornbomen die loopt hier o. en w. langs de grote elands berg. een wortel uit het hoge land parrallel aan het selve dit hoge land heeft al van kleine distantien als van een uur en somtyds meer diepe inhammen die in voornoemde diepe fortificatie gragten eindigen waardoor de riviertjes als door poorten heen loopen in regentyd. vonden al dit land verschrikkelyk droog, hebbende het nu sedert enige Jaren weinig geregent en nu byna in ses maanden geen droppel.

December 1785

Januarie 1786

1 (in margine: Jan Sondag 1786) Spanden om ° na tienen voor de middag in de Com daar nonjes riv(1) oorspronk is en wy een weinig dog goed water vonden uit, allen seer vermoeit de slaap kwelden ons so sterk dat ik al marcherende geslapen heb.

2 had myn Ordonnants den berg opgesonden die hier een seer steil wagenpad uitlevert, om aan ary van Wyk een span ossen te versoeken om ons op te helpen, het geen hy deed en in een uur en een quart waren wy boven en by syn veeplaats

25

die hier byna op de rand van dit hoge land legt, bewoond door een bastert uit een Europees sas genaamt en een hottentottin Waren 2000 voet geklommen. arriveerden na een uur verder op de plaats van van Wyk, ondervonden vooreerst dat de wind van west tot zuid oost(1) veranderde, en dat het hier wel een rok kouder wasen. Na alles gepeild te hebben vertrok z.o. telyk op en

gestreepte paarden of zebras spoor, ook bavianen spoor dog vernamen niets dier dieren.

1 term. 84 99 80

Seer warm even weste lugje door den dag. waren 1000 voet opdragende gegaan na dit hoge land.

boven op

2 term onder de berg 86 75 65

onder w. en boven fris z. o.

in vier ordinaire uren te paard dog slegt klippig pad met vele draayen passeerden langs de veeplaats van enen louw, daarna een schurfse klippige hoogte knechts bank genaamt een groot uur van louw aan de hartebeest font: zynde nu weer in myn pad gekomen van 1778. vonden hier niemant te huis als de knecht zy waren dien dag op de leeuwe jagt geweest en hadden een volwassen Jonge mannetjes leeuw dood geschoten.

3 observeerde de brete en peilde verder vond 31° 51' 41"
louw kwam te huis

4 vertrok met hem na Gerrit van Wyk de Oude alwaar syn stoetery besag en vier paarden van hem kocht hy lag een uur van louw en in een driehoek met Jan Nel vertrok in den agtermiddag(2) na desen.

5 vertrok met den dag om over den apeberg(1) myn vorig pad na Cornelis Coetse te nemen, dog de wielen van myn wagen waren uit gedroogt So dat een der velgen brak, en wy die met moeite door trekbanden vast maakten, en regts af na de hoge rand by eene anderen ari van Wyk kwamen, alwaar wy ons verder so veel wy konden repareerden

25a.

(1) n.b. die wind had hier vele dagen agter een gewaayt en droogde alles op, dog woei als de passaat en niet met rukken als aan de Caap, dit veld was so dor dat men nooyt sulks so gesien had prepareerden sig de meeste boeren om met hun vee weg te vlugten na het land by riet en sakrivier synde bosjemans land.

Schoon weer nog z.o. passaat
term 60 78 70

(2) en na 5 quartier uurs arriveerde
die plaats hiet de kuilen

syn water loopt na vis rivier.
als het loopt

(1) nb. de droge berg is een met hem en alleen een hoge rug
5 nog het selfde weer. en wind
term. 63 80 70

26.

6 vertrokken de apeberg op en arriveerden wel by Cornelis Coetse een uur over de apeberg was de vee plaats van enen albert hanecamp. en een uur van Coetse. syn tweede plaats Malangs gat.

7 ging op de berg sneeu krants genaamt om te observeren het groot asimut kompas wees hier en wel twe streken gants verkeert seker door yser of magneet in de bergen

dit is een der hoogste toppen van dit hogeland, dit veld stond iets beter als onder
roggeveld
keerde langs eenen abram van wyk 1½ uur te paard w.z.w. van coetse weer te rug

8 bleef om nog enige trekbanden om de wagen te doen

9 vertrok myn vorig pad en bleef s'nagts by enen visser hier alles weer dor als in onder
rogge veld

10 vertrok na Olivier, langs myn vorig pad dog vond Nodde by hottentots font: dood en
de plaats niet bewoond, Olivier woonde een uur oostelyker als in 1779 sag vele
struisen

vertrok myn vorig pad na manes scholts om de singuliere spitse salpeter berg nog
eens regt te examineren,

11 ging met hem en eenen slagter akkerman na de berg en examineerde alles
naauwkeurig
reden met den avond na twe uren op de rand van Comsberg by de veeplaats nu van
cloete.

26a.

nog Z.O. telyk dog toen donder wolken in het noorden opstaken woei de wind west.
weerligt in het o.n:o.

warm

term 80 96 90

weer en wind als gisteren

nog broeiend

term 79 94 90

een uur gaans verder als corf

onder sneeuwkop, weer een der hoogsten

schoon weer dog warm

wind dwarlde met de son rond

term, 80 95 92

10 weer z.o. dog weinig

s'avonds so als meest

altoos stil

term 79 86 80

koel dog helder wind z.o. telyk savons stil

term 60 80 75

n.b. als men de yserklippen van dese berg oppervlakkig besiet, sou men hen voor
volcanique producties verklaren dog er is geen crater.

27.

12 observeerde met alle instrumenten, vertrok den berg af, vorig pad en sliep aan Oranje font: plaats van de weduwe krieger.

13 vertrok na H Swanepoel. vorig pad, hy is wagemaker en smit dus stelde hem aan het repareren, en in eene dag was alles klaar

14 observeerde op de berg en reed te paard vooruit eerst myn vorige pad langs Weduwe Noddé tot op de hoogte na oude cortje toen draayde links om na botman(1) daar na twe en een half uur fris te paard aankwam de wagen kwam s'nagts en de handen sterk gekwetst door dien sy een yser varken gevangen hadden

15 vertrok met draayen de berg af na de soute vlakke by de Weduwe krieger alwaar na 3 en æ uur te paard arriveerde, de wagen na 7 en æ.

16 s'morgens vroeg na boven
drift in buffels rivier
2400 voet gedaald brete 33° 6' 24". g. n.w.
1 uur te paard. s'avons 3½ uur o ½. t n. na rietfontein

17 met sons onder o.z.o. aan de Caro door elf uur min een quart; spanden met sons opgang omtrent de nu droge Jakhals font: sonder water of wei uit om de ossen te laten rusten.

27a.

koel z.o. passaat
65 80 77

goed weer dog door den dag warm, wind dwarlde met den dag om.
term 78 89 80

koel goed weer wind met son rond
term 75 85 80 savons stil

(1) plaats hiet de plaat vond hier de hoogte 3400 voet, en de eerste kalkklippen, en n b tussen banken soort van Granit, die ik in de binnenlanden gevonden heb. Sy waaren in de tuin van Botman, [n.b. dit is seer aanmerkelyk] en vond verder nergens gene, men versekerde my dat er in tanquas caro gevonden worden en de menschen er kalk van branden

15 koel frisse wind met de son rond s'avonds stil.
de Swarte bergen in het z: op 2 myl.

term 70 84 80

16 warm donder wolken in n.o. de wind dwarlde rond
n.b. dit veld krygt geen noorde regens in winter dog moet van donderweer bestaan. de
weduwe krieger had een fraaye tuin met vrugten
term: 80 96 90.

80 95 90

17 goed weer warm, weinig wind donder wolken in het n. sagen veel leeuw en gems
bokke vers spoor dog geen dier dieren gesien.

28.

quamen by de nu droge wolve fontein in ons oude pad van de geelbek.

18 nam brete. vond 32° 59' 41".

Vertrokken een uur voor son en passeerden enige droge caro riviertjes arriveerden na
ses en een half uur rydens ter middernagt aan de drift dwinka nu droog, reden dus
door, en arriveerden na vyf en ½ uur rydens aan gamka
na voor een klein uur de sogenaamde katterivier nu droog te syn gepasseerd

19 spanden vermoeit uit, en vonden een kuil lekker water dog de rivier was droog.
Sagen hier vars leeuwe spoor dog vernamen niet anders als dat de leeuwen hier vars
gedronken en sig selfs in het wagenpad als paarden gerold hadden
reed(1) na de middag vooruit na weduw de beer, nu getrouwt met adam
Raubenheimer, de plaats hiet queekvaley gelegen aan swarte rivier die half weg
Gamka liep. het geen voor ons aangenaam om te sien was hebbende nu lang door
een dor droog land getrokken
hier vonden wy alles in overvloed en lekkere vrugten, als druiven waterlemoenen,
persikken etc.

20 in den morgen arriveerde de wagen sonder iets vernomen te hebben vond de brete
hier 33° 9' 10"

21 ging zuidelyk na ses uren sterk klimmens langs moejelyke bergen van enen Steven
van der burgs plaats een uur gaans z.w. van hier tot by een hoge kop in de middelste
keten zynde die heel dik en de vorige

28a.

rondom enige donderwolken

18 seer Warm en donderlugt

term 80 100 90

met den avond wat donder en enige regen droppen

ook passeerde een hoos digte by de wagen so dat ik dagt dat hy om sou slaan. sware donder in het oosten van ons.

sagen leeuwe spoor en een trop gemsbokken.

by de drift is de grote afschietende hoek van Swarteberg.

19 forsse weste wind die tegen het donder weer opstak

seer warm term

term 80 97 90

hier by swarte berg begind: de z:o. even als aan de Caap te wayen dog duurd niet so lang

(1) in drie uren te paard forsse z.t.o. by de berg

hier onthielden sig thans ses leeuwen na het seggen van Raubenheimer.

Schoon weer Stil in den morgen fors z.t.o agtermiddag die wat na Sons onder opquam over de hoge berg en door de hap van ene tak der Swarte rivier cloof. die begin by trakas hoogte Coups ruggens.

21 helder weer stil

boven de berg

term. 76 80 60

29.

daar wy sliepen. hier 5400 voet boven de zee.

22 hadden hier kout gehad en de swarte mieren ons sodanig gebeten dat wy niet slapen konden. hiewen na nagt op met byten om de koude

Observeerde alles duidelyk hebbende een schoon gesigt.

gingen na beneden in ses uren by van der burg Scherp en moejelyk op en af klimmen en hadden het seer warm tussen de bergen en in de laagte arriveerde in den agtermiddag Aan queekvaley

23 agen stil. ging

24 Sond de wagen met den avond na sleutel fontein 5 uur ordinair rydens te paard van hier Oostelyk t.n. op.

29a.

Schoon weer ooste lugje

warm met den middag

onder en stil.

term 55 97 90

N:b: Sagen mosselbaays zee in het zuiden van ons

sagen enige klipspringers boven op de hoogste kop

dese kop was 5700 voet en de westelyke digt by ons 6000.

cloven van swarte berg

eest Norties hoek dan Swart riv: dan stevens rivier. dat vijoens rivier lopen alle in Gamka dan loopt gamka west

z.w. na dwinka. door twe spitse koppen.

23 goed weer Sterke z. t. o. wind

sterk van s'middags tot s'nagts

term 75 86 80

25 reed vroeg S'morgens na de plaats
een uur gaans van daar
Swarte riv: in Gamka loopt
Zynde te voren door enen claasen
bewoond, vond hier een wortel van een
heuvel alles goede kalksteen.
(1) reden agtermiddag te paard na Sleutel
fontein vier uur heel sterk vonden de
wagen weg, kregen hem een uur verder
op trakas hoogte
Spanden na drie uur rydens boven aan
trakas(2) uit
vonden hier enige wagens van de Bruins
hoogte uitgespannen.
sluit Congo in sy sien allen na het oosten
30.

26 Spanden met kriecken van den dag in
en kwamen na twe uur rydens in middel
traka, daar wy uitspanden en water en wei
vonden hebbende het in dese streken
voor korte tyd wat met donder weer
geregent
na den middag spanden weer in en
kwamen by kouka met drie uur rydens
daarna kauka af
in drie uren by Soetendaals valey plaats
van Jurie Graaf

27 observeerde en passeerde in drie
kwartier de soetendaals valeys cloof of
poort
vond de brete hier 33° 59' 26"
kwamen na vier uren rydens met draayen
z.z.o. telyk aan de verlaten plaats van
Opperman aan het toverwater, de tover
Waterscloof Zdelyk ½ st O. op een groot
uur gaans van ons.
N:B: de boeren syn meest hier van daan
weggetrokken so sy seggen om de
bosjemans, dog sy syn over grote visrivier
in het Caffer land gegaan.

28 reden met den dag verder oost ten
zuiden op daar na draayden veel N. o.
leeuwecloofs riv. op om de berg Spanden
na 5 ½ uur tegen leeuwe cloof over uit,

Schoon weer wat warm z.t.o.
sterk agtermiddag
snagts stil
term 77 92 84

(1)Sagen enige koedoes

(2) So hiet dese plaats

30a.

Schoon weer soms waerlde even met
son om s'avonds stil
sagen leeuwespoor.
term 66 87 80

term 80 92 84
warm agtermiddag z.z.o. s'avonds stil
de stratas sagen hier niet na het
noorden dog sommigen na het
Zuiden is nog de Swarteberg, egter
enige over een komst tussen de over
een leggende stratas en geen angels
rentrans en sallians
de cloof legt drie quartier van Jurrie
Graafs strohut.

Sy hadden gisteren met een grote
leeuw hier digt by besig geweest dog
hem om de struiken niet kunnen
schieten, hy had enige honden swaar
gebeten

Seer warm
Stil avond vliegende z.o. so sterk als
aan de caap tegen donder weer w t n.
aan.
toen wy tegen swarte bergen aan
reden, met den morgen eerst stil.
term 65 99 80

Joegen de ossen o. over een lage berg
daar sy water kregen.

Spanden om twe uur weer in en na 5 uur
rydens heel om dese tak(1) bergen dan w.
en z en z.o. aan tot in een cloof die wy
voor de cloof van Piet van der merven
hielden, dog bedrogen ons en spanden by
een lekkere fontein en verlaten plaats uit

31.

29 ging op een berg om na de coers en
weg te soeken, sagen dat verkeert
opgereden waaren vertrokken weer terug
uit de cloof en arriveerde door vele
draayen van de Nabbe cloof, daar wy de
Scheidpaal van Swellendams en
Stellenbos district vonden na vier uren
by P: van der Merven.
struisvogel fontein.

30 Observeerde vond brete 33° 19' 5"
klom op een hoge berg in twe en een half
uur w.n.w telyk van hier
keerde met donker te rug

31 vertrokken s'morgens W. op de cloof
door in 1½ uur en in een ½ uur
ossewagen ryden tot hoeridap Weduwe
van der merven daar na in 5 en ½ uur
sterk ossewagen rydens met een draay
om de bergen o.z.o. om oliphants rivier op
tot A: Nortier.
vonden hier de druiven even ryp te
worden en andere vrugten meer in
overvloed.

Januari 1786

Februari 1786

1 vertrokken met den dag al o t z. op dog
na twe uren tot aan Ganna cloof hoogte
waar over en door met grote drayen in
vier uur van nortier
daar na gelyke weg tussen pompoene
craal en of Winterhoek bergen door.
al ruggig Caro veld en quamen na 8 uur

Sagen veel struisen en kwaggas
(1) dan heeft men een andere tak
leeuwe cloof, dan heeft men de qua
dan saanse zyn niet veel in de regte
van Jurrie Graaf geavanceert

31a.

Schoon weer tamelyk z.o. lugtje

Term 70 86 80

n.b. kwam hier in myn vorig pad na
berevaley

term. 55 70 60

koud gepasseerde nagt

30 S'morgens w.n.w. wind betrokken
dog klaarde op
fors z.z.o. op de berg, met eene
donderslag so als uitscheide met
observeren
seer kout boven 55 gr:

goed. weer. even z.o. lugtje

term 70 87 67

hoogte boven de zee by Nortie ooster
oliphants riv. begin.

Agtermiddag fors z.o.

betrokken en koud ganschen nagt en
S'morgen koud betrokken en sterk
o.z.o.

1 donker deinsig o z o frisse wind.

passeerden de verlaten plaats van
Eerecroon in Ganna cloof
sagen kwaggas Coedoes en struisen
kwetsten een coedoe

ook by de plaats Camdeboos

sterk ossewagen ryden aan de verlaten
plaats deni douw, pad over dese bergen
na baviaans cloof

32.

2 vertrokken langs koeifontein en
bosfontein die twe uur van koei fontein is
en bosfontein drie uur van denidouw al
Oostelyk op tot wy met den avond by een
doornrivier uitspanden sonder water te
vinden, in alles tien uur rydens van daag
veel tussen laag gebergte voortakken van
Winterhoek bergen. passeerden de cloof
van Roelof van Voren en eerst een
verlaten plaats.

3 met den dag trokken om een hoge rug
door een cloof en enige remhoogtens
over met enige drayen en kwamen na vier
en een half uur rydens aan de Winter by
stephanus schepers veldwagtmeester.
genaamt doorn riv. agter ronde berg so
als de zee lieden die noemen

hadden getakte berg in het O. 2 a 2½ myl
van ons.

ronde berg in het zuiden

in drie en een half uur moejelyk weg, klom
op ronde berg van waar alles afpeilde en
kwam s'avonds laat op de plaats terug

4 observeerde en maakten klaar tot
vertrek

vond de brete van 33° 27' 4"

grote riv: loopt aan dese syde festoneerde
berg punt door een naauwe cloof heen en
is daar nog brak, dog dan maakt
winterhoeks water hem vars.

5 bleev hier om de sware kneusing aan
my been

hoenders zynde poelepintaden.

32a.

2 S'morgens stil, donder lugt in t n.
met weerligt daar

Seer heet in den agtermiddag
term 60 99 86

onse honden bleven om de hette
meest agter

warm nog donder lugt in het n.

3 z.o. fris.

term 78 97 86

N:B: vond hier allerley vrugten ryp.

beseerde myn been in het afklimmen
en stortende van een krants dat my
het leven had kunnen kosten indien
my niet aan een tak had vastgegrepen
tot men my ophaalde. sogt na enige
kruiden en sag dus door de struiken
de steilte niet

goed weer dog dysig wind met son
om S'avonds z.o. en stil.

5 van nagt wat geregent
S'morgens wsetelyk windje

dysig en wat betrokken
sware donder met regen in den
agtermiddag

suiden westen.

term: 70 98 90

de wolf of hyaena kwam van [nagt dit
is de eerste die ik in lang hore, hy had
de ossen uit het veld na de werf
gejaagt, dog kreeg niets. By de werf
sodat de honden een yselyk leven
maakten]

**EDITORS NOTE: The passage in
square brackets is taken from the
foot of page 33 in the Ms. It appears**

to be a run-on from this page (32).

33.

6 myn been seer geswollen en so pynlyk dat naauwlyks gaan kon.
liet de Wagen om het gebergte met een draay na Noagha tweede plaats van st.
schemers ryden om niet door Gamtous riv: (daar grote riv: genoemt) gekeert te worden

7 probeerde om te paard te ryden dat pynelyk gong en vertrok met de veld
wagtmeester st: schemers.

in twe en een halfuur tot grote riv. daar na een quartier tot Noagha riv: het huis dat voor
enige weken door de bosjemans (alleen staande) mishandelt was. de muren met de
boter die er in stond besmeert deuren open gebroken etc. dese land streek is even als
by denidouw Noagha als hy loopt loopt hier in groot riv: en dan samen met een grote
draay door Feston berg poort, dan kooft kaugha water en Jacob Jouberts drie uren te
paard benoorden ten westen, de gamtous riv: wagtmeester en maaken te samen
gamtous riv:

na twe uren oostelyk aan kwamen by Jan van staden agter de grote kop van feston
en na een groot uur by stoffel vjoen. tot hier waren de caffers in den laatsten
sogenaamde oorlog geweest, (hier houden vele leeuwen). de wagen was nog twe uur
voor uit

8 reden de cloof van dolhaar of valkenhagen O: af en in een uur tot Joubert plaats
geheten [SIC]

passeerden die cloof riv: daar na een uur doorn riv: daar na een half uur tys strydoms
riv. tot op zyn plaats was de wagen voorby gereden. reed te rug na de wagen onder
aan tys strydoms riv: en spanden by het eind deser bergen aan Coughas riv: uit byna
geen water drie uur ossewagen rydens.

33a.

nog swaarder donder in den agtermiddag dat met regen den nagt duurde
term 86 100 94

hier was voor drie Jaren twe hottentotten dood geslagen van den donder een in huis
en een in de kraal. die in huis was een meid en sat met vele andere rondom het vuur
de donder sloeg twe gaten in de schoorsteen. en kwam met sulk een geweld door de
schoor steen dat de anderen omverrolden en de deur uitstoven terwyl men aan de
dode meyd die in het selfde postuur bleef sitten niets kon sien.

de donder volgt hier meest dese winter hoeks gebergte dat 5400 voet de hoogste
feston punt hoogte boven de zee heeft.

7 goed weer wat glippery het pad door de regen.

wind z.o. niet sterk

term 76 86 80

Schoon weer o: lugtje

term 70 88 80

hieten dese plaats Robbert gordons valey na myn oudste soon synde een fraaye
graasige en geboomde valey, waar langs cougha als hij loopt, loopt hier lykt alles
Cafferland met hoge ruggen
Sagen van verren de wolken op de zee

[dit is de eerste die ik in lang hore, hy had de ossen uit het veld na de werf gejaagt,
dog kreeg niets.]

[nagt by de werf so dat de honden een yselyk leven maakten]

SEE EDITOR'S NOTE PAGE 32 FOR TEXT IN SQUARE BRACKETS ABOVE.

34.

den 9 draayden wy uit het bed van Cougha om en over de grasrug tussen sondags en
Coughas riv. en in twe uren weer door Cougha, vond alle dese hoge ruggen het eind
van het hoog gebergte alles kalksteen. Arriveerden na een half uur z.w. aan aan de
plaats van louis holtshousen, reden om half een weg en ontjoegen byna een donder
bui en gingen een half uur van holthuisen wiens plaats hiet. . .[Sic] . . .

op de plaats van frans harof schuilen langs rietfontein een spruit van swartkops riv. na
het weer over was reden langs dese spruit van swartkops riv. af tot drie quartier op de
plaats van gerrit schepers daar wyngaart en aller ley vrugten vond.

10 bevonden de as van de wagen gebroken dat gelukkig hier ter plaatse was also hier
een wagen maker was, en de wagen het geen dag verder sou goed gemaakt hebben
vond de brete deser plaats 33° 39' 57". 26½ g. n.w. miswysing
reed met st schepers wagen om na bosjemans riv: mond het strand opneming te
beginnen met myn nieuwe Quadrant. die sig in de dubbelde kast op zelen, niet
tegenstaande de sware schokken der wagen volmaakt in order houd. reden tot
holtshousen en de wagen tot sondags riv.

11 cougha over lange cloof(1) dit hiet so, en grasrug over, toen Sondags riv cloof, ook
alleen diepe voren door die kalk aardige ronde ruggens, quamen by de wagen na vier
uur rydens. passeerden Sondags riv die goed te passeren was egter door donderweer
regens weer liep, zynde als de anderen heel droog geweest door de sware droogtens
van enige Jaren na een door dit gansche land. na twe uren te paard arriveerden

34a.

n.b. het weld was hier seer groen door de donderweer regens
met groote en digte boscasie vol buffels ook oliphanten
dog de laatsten meer na sondags riv:

swaar gedawt van nagt.
en kout geweest

n.b. s'morgens de wind sterk n.w. en warm sonder ene wolk aan de lugt
dog na drie of vier uren vol donder wolken, tegen den middag sware donder met wat
hagel en regen

het scheen als of de electriche donder stof uit de binnenlanden, als Camdebo etc aangevoerd wierd en hier als in een Ogenblik donder wolken formeerde die donder en regen bragten

kwam al langs de kant van festonberg
term 50 99 90

10 nog donder en regen gepasseerde nagt
iets betrokken donder lugt dat met middag even opklaarde
term: 70 80 80

(1) dog moet niet met de andere by attackas cloof geconfondeert worden
11 goed weer dog warm agter middag weer donder dog het Swaarste na coughas kant. en festonberg
term 80 98 90
wind westelyk.

35.

aan de Courney myn vorig pad. Op de plaats van de veld commdt: daniel kuun die na de Caap was. lieten de wagen tot kwaggas valey ryden. drie uren z. o. t. o. van hier

12 reden in vier uren tot de plaats van enen bezuidenhoud daar wy de wagen vonden. reden verder over de hoge ruggens van myn vorig pad in drie en een half uur te paard tot by enen voslo daar de hoge rug afloopt.
bleven hier de nagt over

13 reden in ses uren met de ossewagen om de hoge bos rug om na strand aan de mond van bokna of vaders riv.(1) die hier uit die hoge ruggens komt, dog in lang niet in zee uitgelopen was egter een tamelyke grote valey 50 treden van zee formeerden.

Sloegen hier ons Observatorium op.
ging o.n.o. langs strand dat hier sandig is na een uitstekende groene heuvel waar op een stukkend geslagen oud monument vond raapte de stukken by een om se op de wagen mede na de caap te nemen. na hier afgepeild te hebben keerde na de

35a.

dese plaats is aascoe of geelhoute boom in myn vorig Journaal.
dog draayde nu meer regts af na zee in myn vorige reis lag het hier vol Caffer cralen, dog die syn in de laatste oorlog verdreven tot over grote vis riviers mond.

12 goed weer wind w telyk niet veel
term 67 80 70

Sagen onnoemlyk veel wild buffels kwaggas, hartebeesten struisen springbokken alles grasige kalkaardige ruggens met doornbossen ook andere bomen als geel, stink, en ander houd
het schynt dat het wild hier na toe syn schuilhoek genomen heeft.

t'selfde weer en z.o. lugtje
term. 70 86 72

(1) twe uur te voet w.z.w. van bosjemans riv: mond,

n b ik ging door het bos door oliphants en buffels paden

wagen te rug

14 observeerde; vond de brete van 33°
36' 13"

26½ a 27 g n.w. miswysing

36.

15 ging w.z.w. t'Strand. vond een half uur van obervatorium een rif klippen waarop ysere canons een 18 en een 6 of 8 ponder, waaren seer verroest so dat er niet aan bekennen konde van letters, na drie uren fris langs strand gereden te hebben meest sand dog hier en daar riffen met klippen sag een laag dog lang eiland in zee

gis 1½ a 2 myl van t'Strand rondom met nog klippen boven water om ringt het geen ik voor doddingtons rock herkende, alwaar de menschen van dat schip een ander gebouwd hebben en na Mosambique overgestoken zyn. Etc. hier by zyn hoge witte sandduinen het wierd seer donker door de vuur rook van ons volk die by den eland vuur gemaakt hebbende het gansche veld in brand raakte.

keerde met den avond terug

16 ging o.n.o strand langs en na een uur rydens met eenige inhapjes quamen aan bosjemans riv: mond, keerde lang myn pad van 1778 terug en vond een half uur van hier eenen Jansen wonen. dus is dit

kwamen door een vars Oliphants pad een trop van wel 50 buffels op het lyf, schoot op een grote bul die kwetste waarop sy alle dieper het bos inliepen en ons de weg open lieten klommen een andere bossige heuvel over en quamen by de wagen.

het bocnat in hottentots of vaders riviertje loopt door dese cloof. op het einde een half uur van strand lag een oud werpanker dat ses menschen ligt dragen konden de Caffers hadden er de bladen af geslagen, men had het niet ver van hier in het bos gevonden.

schoon weer wind westelyk
term: 65 84 77

36a.

n b. ons volk had een elands [canna] bul geschoten

Schoon weer wind z.o. fris
term 60 80 70

Sagen van daag seer veel hartebeesten [bubalissis]

eer wy aan t'strand quamen vonden een extra soete fontein die uit hoge sand duinen kwam en digt by zee in de klippen uitquam, hiete die na myn twe Jongste soons, pieter en ottos, duin fonteinen.

n:b: hier by is voor twe Jaren een schuit denkelyk van een hollands schip op t' strand geslagen sonder riemen legt hier nog.

16 betrokken

styre westelyke wind, in den avond eerst mist wolken daarna tot na middernagt styve stof regen met

land thans tot visriv: mond door onse
boeren bewoond daar in die tyd het hier
vol caffers vond.
vonden de wagen die de monument
stenen opgeladen had alhier
vertrokken na voslo kleine Sout fontein te
rug in 5 uren ossewage rydens.
reed met St Schepers vooruit om nog by
bezuiden houd grote zout fontein te
komen. dog door den donker
verdwaalden. en maakten vuur in een
bossig dal, daar wy ons met grote moeite
droog en warm hielden gelukkig niet heel
koud.

buyen
term 60 70 65
sagen veel kwaggas hartebeesten
spring bokken
hier houden ook veel gerboos.

hoorden in den morgen olifanten
schreuwen.

37.

17 Sogten met den dag ons pad op dat wy vonden en kwamen na een groot uur
rydens by bezuiden houd
de wagen kwam niet lang na ons en vertrokken met middag ons vorig pad na coerneui
by kuun daar wy na vier uren arriveerden. vonden den veld commandant kuun te huis
gekomen die ons berigte dat alles vrede was volgens tyding uit Europa

18 vertrokken te Paard vooruit en arriveerde na ses uren styf rydens ons vorig pad by
Gerrit Schepers aan de oostelyke spruit van swartkops riv. vonde wagen gemaakt.

19 vertrokken met agtermiddag na bakens riv. Mond daar na ses uur ossewage
rydens arriveerden kwamen op twe derde van de weg in ons vorig pad van 1778.

20 sloegen Observatorium op observeerde. vond de brete 33° 50' 31" miswysing 26
½ g. n.w.
had een schoon gesigt reed in klein anderhalf uur na uiterste(1) punt en peilde alles af.

21 vertrok met den dag te paard door een grote draay van een cloof en arriveerde na
twe uur met seer veele draayen op de veeplaats van st. ferreira. Geheten so als op
myn tabellen. aan een der verste spruiten van bakens riv. Die even in zee uitliep. na
een uur fris rydens kwam in myn vorige reis pad by cornelis cok Cragga camma, al dit
veld seer droog, en den Gansche valey uitgedroogt.

37a.

deselfde wind
nog betrokken
en nu en dan enige stof regen dog na de middag opklarend.
termo: 65 72 70

19 Schoon weer dog warm

S'avonds en s'nags donder en weerligt dog meest omtrent winterhoek en kougha.

term 70 94 90
wind z.o. by ons aan strand

Schoon weer seer helder
frisse z.w. wind.

term 64 82 75

n.b. vond een goede overvloedige fontein dicht aan bakens riv mond. (1)at oesters dog
vond hen seer lebberig.

21 betrokken Styve koude westewind met enige regen buijen die met agtermiddag
ophielden

synde een staartje van donder weer.

38.

arriveerde na twee uren te paard rydens by cristiaan vogel een uur dese syde van
stadens riv: mond

22 reed noordelyk aan in een uur na de plaats van J: Hermanus potgieter by de
oorspronk van kruisrivier w: tak en na nog een uur door van stadens riv. Onderdrift by
een S Potgieter die te diep was voor de wagen, om dat de mond aan zee toe was.
daarom reed de wagen met een draay over een hoge rug tot by de plaats van potgieter
een quartier hoger op daar byna geen water was.

na de steile hoogte die vol kalk steen is opgereden te zyn observeerde ik op de
nabysynde hoogte en kon duidelyk de w: hoek van kromm riv: baay sien. Vertrok myn
vorig pad langs Galgenbos en spande by loeri riv uit.

23 al vorig pad langs tot over gamtous riv. waarin nu byna geen water. tot na
Cabeljaws riv: plaats van van Rhenen

24 observeerde vond de brete 33° 51' 25"
peilde ook langs strand, alles so als in de tabellen.

38a.

n.b. vond hier [vlak agter het huis] lood in de kalkaardige hoge gras ruggens
het water ook duister net tee en onsmakelyk
de draayfont. riv: met klein riv maakt hier de kruisriv:
die als hy loopt in zee uitloopt so als in de tabellen.

vond hier een regte Caffer zynde een soldaat van tsaka by vogel staan hout sagen hy
was syn wild schut en had reeds ses of seven Jaren by hem gewoond met syn wyf en
kinderen. en Sprak tamelyk verstaanbaar hollands.

Schoon weer warm. even z o. en helder

term 75 86 80

seer warm dog gepasseerde nagt term op 50g noorder lugtje

term 60 92 80

goed weer dog wat deinsig in zee
iets z.o: term 68 84 75

39.

25 vertrok langs myn vorig pad en arriveerde savonds laat by de weduw potgieter by cromme rivier baay

26 observeerde en vond de brete 34 gr ging de baay om tot in blombos baaytje en mat alles af.

27 vertrok dog niet myn vorig pad maar door Cromme riv. cloof in ses uur wagen rydens tot leeuwe bos. Plaats van M: rensenburg en na drie uur te paard aan diepe rivier plaats van vermaak

28 arriveerde na een uur aan essebos en 1½ in myn vorig pad by N bouer aan de Caredouw en na twe uur by thomas ferreira. Jagersbos.

Februarie 1786

Maart 1786

1 maart ging op de bergen ten Zuiden en kon de hele districtie van Sitse Camma tot plettenbergs baay oversien. peilde alles af vond dese hoge berg 6000 voet hoog en tomas ferreira plaats 1890. boven de zee

2 observeerde vond de brete 33° 45' 25"
vertrok vorig pad na de weduw de pre in het begin [drie uur te paard] van lange cloof.
n:b: de linkerhands bergen houden niet aan.

3 vertrok in drie uur te paard na Stephanus ferreira, tussen beiden Strydom en weduw Oelofsen hier agter de reele kenbare piek 6000 voet hoog.

39a.

Goed weer iets z.o. en deinsig
term 72 84 80

t'selfde weer en wind
term 70 82 78

goed weer dog deinsig ook door veel veld brand veroorzaakt
z.w. wind even
term 60 75 70

goed weer iets z.o.

bewolkt op de bergen ten z
term 68 79 70
so als meest alle agtermiddag
schoon weer S'morgens dog namiddag z.o. en S'avonds donder uit den n.w.

term 70 94 82

betrokken lugt en deinsig so als meest na donder alhier
w: lugtje.
Term 65 77 70

goed weer dog all agtermiddag z.o. wolken en deisig op de z bergen, klom op de berg
dog kon om de wolken niets sien.
Term 60 80 7

39a.

Goed weer iets z.o. en deinsig
term 72 84 80

t'selfde weer en wind
term 70 82 78

goed weer dog deinsig ook door veel veld brand veroorzaakt
z.w. wind even
term 60 75 70

goed weer iets z.o.
bewolkt op de bergen ten z
term 68 79 70
so als meest alle agtermiddag
schoon weer S'morgens dog namiddag z.o. en S'avonds donder uit den n.w.

term 70 94 82

betrokken lugt en deinsig so als meest na donder alhier
w: lugtje.
Term 65 77 70

goed weer dog all agtermiddag z.o. wolken en deisig op de z bergen, klom op de berg
dog kon om de wolken niets sien.
Term 60 80 7

40a.

goed weer dog agtermiddag [iets z.o.] weer mistig met weerligt en donder ver in het n.
term 76 90 80.

in den morgen bewolkt
agtermiddag donder en regen uit den n.w.
term 80 92 80

betrokken lugt met stofregen.
Stil
Dog kreeg de son op den middag.
Term 70 70 70

Swaar donder weer den ganschen dag uit den n. met nu en dan regen
Term 70 90 80

Regen weer overal toe
iets z.o.
Term 70 72 70

10 schoon weer z.o. lugtje
term 70 80 70

11 seer mistig dog klaarde met elf uuren op.
Weerligt en donder in t n.o. s'avonds.
Term 77 92 80

Schoon weer even z.o. lugtje
Term 70 80 72